

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки, права та управління бізнесом
 (найменування кафедри)

Допущено до захисту
 Завідувач кафедри

 (підпис)
 “ ____ ” _____ 201 ____ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
 зі спеціальності 076. «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
 (шифр та найменування спеціальності)
 за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»
 (назва магістерської програми)
 на тему: «Дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку на прикладі
олійно-жирової промисловості України»
 (назва теми)

Виконавець:
 студент ФЕУП, 65 групи
Чубік Олег Віталійович
 (прізвище, ім'я, по батькові)

 /підпис/

Науковий керівник:
К.є.н., доцент
 (науковий ступінь, вчене звання)
Янковий Володимир Олександрович
 (прізвище, ім'я, по батькові)

 /підпис/

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ	6
1.1. Сутність кон'юнктури ринку.....	6
1.2. Методи кон'юнктурних досліджень	14
1.3. Характеристика та особливості функціонування ринку олійно- жирової промисловості України	20
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ПОТОЧНОЇ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ ОЛІЙНО- ЖИРОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ	30
2.1. Аналіз стану розвитку олійно-жирової промисловості на світовому ринку	30
2.2. Дослідження ринку олійно-жирової промисловості України	36
2.3. Методичні підходи до оцінювання впливу олійно-жирової промисловості на розвиток ринку України	45
РОЗДІЛ 3. ПРОГНОЗУВАННЯ, ШЛЯХИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОЗВИТКУ ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ НА РИНКУ УКРАЇНИ	55
3.1. Пропозиції щодо підвищення рівня розвитку олійно-жирової промисловості на ринку України	55
3.2. Модель оцінювання впливу факторів олійно-жирової промисловості на кон'юнктуру ринку України	61
3.3. Прогнозний аналіз зміни чинників розвитку олійно-жирової промисловості та їх впливу на ринок України	66
ВИСНОВКИ	70
Список використаних джерел	72
Додатки	78

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах глобалізації світової економіки і торгівлі кожна країна тією чи іншою мірою бере участь у міжнародному поділі праці в процесі обміну товарами. Ефективне проникнення на світові ринки та інтеграція у світову економіку може відбуватися за умови інформаційного обслуговування маркетингу шляхом використання сучасних інтернет-технологій, забезпечення якості товару відповідно до вимог міжнародних стандартів, моніторингу кон'юнктури та прогнозування її динаміки, а також регулювання внутрішнього ринку з використанням як адміністративних, так і ринкових інструментів. Структура експорту вітчизняних агропродовольчих товарів, де переважає сировина, свідчить про необхідність диверсифікації зовнішньої торгівлі в напрямі збільшення обсягів продажу товарів більш глибокої переробки, особливо тих, частка яких на світовому ринку є визначальною. Таким товаром протягом останніх років є олія соняшникова, за обсягами експорту якої Україна зараз посідає перше місце і яка характеризується найвищим рівнем конкурентоспроможності на світовому ринку. Тому дослідження мікро- та макромаркетингового середовища, взаємозалежностей і взаємозв'язків кон'юнктури внутрішнього та зовнішнього ринків олії необхідно поглиблювати з урахуванням сутності соціально-економічних процесів, які відбуваються в аграрному секторі в сучасний період.

Великий досвід накопичено сучасною економічною наукою з проблем міжнародного економічного співробітництва. Основні фундаментальні положення сучасної теорії міжнародної торгівлі відображені в працях Г.М. Калетніка, Левчук І. В., А.Г. Мазура, Страшинська Л. В., Супрун О. М., Жадан Т. А., В.М. Ціхановської та інших вчених.

Вагомих результатів у дослідженні зовнішньоекономічної діяльності підприємств агропромислового комплексу, ринкових реформ у цій сфері

домоглися В.Г. Андрійчук, П.І. Гайдучський, М.В. Калінчик, С.П. Капшук, В.С. Каретнікова, Т.І. Олійник, А.В. Фаїзов та багато інших науковців.

Однак, питання моніторингу і прогнозування кон'юнктури внутрішнього та зовнішнього ринків соняшникової олії, проблеми пов'язані з формуванням конкурентної стратегії виходу на зовнішні ринки українських товаровиробників є недостатньо вивченими. Потребують додаткових досліджень і питання методичного характеру щодо впровадження міжнародного маркетингу в експортну політику підприємств в умовах висококонкурентних світових товарних ринків та використання інтернет-технологій для забезпечення необхідною інформацією вітчизняних учасників ринку. Тому, усе вищезазначене і послужило основою для вибору теми дослідження, визначення його мети та практичних задач.

Мета і задачі дослідження. Мета дослідження полягає в аналізі та прогнозування кон'юнктури ринку на наступні роки. Для досягнення мети наукового дослідження в роботі були поставлені і вирішені такі задачі:

- окреслено та узагальнено напрями еволюції розвитку наукових теорій формування сучасної глобалізованої системи світогосподарських взаємовідносин;
- оцінено вплив державного регулювання ринку олійних на розвиток експортного потенціалу галузі;
- виявлено і проаналізовано функціонування внутрішнього та зовнішнього ринків соняшникової олії;
- оцінено поточний стан внутрішнього ринку соняшникової олії, розроблено його кон'юнктурний прогноз на найближчу перспективу;
- визначено пріоритетні напрями експорту соняшникової олії на зовнішні ринки;
- виявлено фактори та можливості гармонізації параметрів якості продукції олійножирового комплексу з міжнародними стандартами;
- розглянуто методику використання інтернет-технологій у моніторингу світових агропродовольчих ринків

Об'єктом дослідження є ринок олійно-жирової промисловості України.

Предметом дослідження є теоретичні підходи та сучасні тенденції до розвитку ринку олійно-жирової промисловості України

Методи дослідження. В основу методики дослідження покладено комплексний підхід до аналізу усіх аспектів діяльності ринку олійних культур та продукції їх переробки, зумовлений специфікою дослідження і пов'язаний із використанням наукових методів.

Для обробки та аналізу інформації використовувались такі комп'ютерні програми, як Microsoft Word та Microsoft Excel.

Інформаційна база дослідження. Інформаційними джерелами дослідження слугували Державна служба статистики України, періодичні видання, наукові праці вчених-фахівців з дослідження ринку, інформаційні ресурси світової комп'ютерної інформаційної мережі Internet.

Публікації. У відповідності за темою кваліфікаційної роботи опубліковано тези «Взаємозв'язок екологічних та економічних проблем діяльності підприємства» у матеріалах міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток економіки та планування бізнесу в сучасних умовах: проблеми та шляхи вирішення». Також опубліковано статтю у збірнику наукових праць «Науковий вісник Одеського національного економічного університету» № 10 за 2017 рік. У відповідності за темою кваліфікаційної роботи «Дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку на прикладі олійно-жирової промисловості України» опубліковано статтю у збірнику наукових праць «Науковий вісник Одеського національного економічного університету» за 2018 рік.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити такі висновки, основні з яких такі:

1. Було проведено виявлення особливостей теоретичних наробіток які дозволили окреслити функції кон'юнктури ринку, визначити її складові, означити її роль та функції. Разом з тим розібрати декілька методів перспективної місткості ринку та побачили кон'юктурний цикл.

2. Вивчивти зміни показників кон'юнктури в ході циклу, одержуємо можливість на їхній підставі судити не тільки про зрушення, що відбулись, а й робити висновки про імовірнісні зміни в майбутньому. Також ми отримали чітке поняття про те що нам потрібно для того щоб зробити аналіз кон'юнктури ринку.

3. Було оцінено в цілому стан функціонування ринку олійно-жирової промисловості та його особливості в Україні. Його основні риси та склад виробничої бази олійно-жирової промисловості України який притаманний їй через особливості клімату. Також ми побачили специфічні особливості олійно-жирової галузі пов'язані з задоволенням фізіологічних потреб людини в олії та жирах, комплексною переробкою олійної сировини, високим ступенем залежності від сільського господарства, високою ресурсомісткістю та концентрацією виробництва, експортною орієнтацією галузі.

4. Проаналізовано структуру світового ринку основні види олії та основні країни виробники, експортери та імпортери. Визначено тенденції що були у нинішньому році. Стан ринку олійно-жирової промисловості світу та його можливі тенденції.

5. При розгляданні впливу держави ми побачили який вплив вона здійснювала на галузь та як відбувались зміни у законах. Також розібрали які основні галузі розвинені в Україні.

6. При аналізі ринку оліїно-жирової промисловості було проаналізовано структуру олійно-жирової галузі Українського, основні види олії яку виробляє

та експортує наша країна так які вона імпортує до нас визначені основні імпортери. Визначили тенденції що були у нинішньому году в нашій країні та урожайність у нинішньому році.

7. При розгляді пропозиції щодо підвищення рівня розвитку олійно-жирової промисловості яка була у тому щоб збільшити увагу на гібридних рослинах ми побачили що Україна вже почали вирощувати високоолійний соняшник, але це лише на початкових етапах бо навіть страни ЄС тільки пізнають цей продукт. Попит на нього в наступні роки буде постійно тільки збільшуватись через велику кількість переваг над звичайним видом тому вітчизняних аграріїв можуть вигідно скористатися ринковими тенденціями до збільшення споживання у світі здорових рослинних олій, до яких належить і високоолеїнова соняшникова.

8. При розгляді основні чиники які мають найбільший вплив на розвиток олійно-жирової промисловост ми побачили що це зовнішні внутрішні та галузеві. Разом з ти ми побачили пряму залежність між ростом використання соняшникової олії та зростанням населення. Також ми бачимо що ця галузь залежна насамперед від людей що її купують. Разом з тим було розглянуто основних експортерів нашої продукції та як вони змінилися з плином часу.

9. Отже після побудови та аналізу діаграм за допомогою лінії тренду ми побачили що в наступних роках буде прослідковуватись тенденція до збільшення виробництва соняшника наступні 3 роки теж саме ми бачимо з збільшенням розмірів посівних площ під соняшник та збільшенням урожайності соняшника усі вони маю тенденцію до збільшення у наступних роках що буде позитивно впливати на економіку нашої країни в цілому. Також хочу зазначити про високий коефіцієнт апроксимації що свідчить про високу ймовірність прогнозу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сутність кон'юнктури ринку [Електронний ресурс]: [ttp://referat-ok.com.ua/ekonomichna-teoriya/sutnist-konacuteyunkturi-rinku](http://referat-ok.com.ua/ekonomichna-teoriya/sutnist-konacuteyunkturi-rinku)
2. Реферат Особливості дослідження кон'юнктури ринку [Електронний ресурс] <http://ukrbukva.net/45792-Osobennosti-issledovaniya-kon-yunktury-rynka.html>
3. Шпикуляк О. Г. Проблеми розвитку та регулювання аграрного ринку / О. Г. Шпикуляк // Економіка АПК. – 2009. – №7. – С. 120–127.
4. Ціхановська В. М. Стратегічні пріоритети розвитку аграрної галузі 188 України в контексті спільної аграрної політики ЄС // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" [Електронний ресурс]. – 2015. – № 12. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua>.
5. Фаїзов А. В. Державне регулювання функціонування та розвитку олієжирового підкомплексу / А. В. Фаїзов // Економіка АПК. – 2012. – № 6. – С. 30–35.
6. Пісоцький А. А. Організаційно-економічні заходи удосконалення ринкового регулювання аграрного виробництва [Електронний ресурс] / А. А. Пісоцький // Режим доступу: www.pdaaedu.ua/sites/default/files/nppdaa/spec/106.
7. Чук О. В. Особливості виробничих запасів на олійно-жирових підприємствах / О. В. Чук // Ефективна економіка. – 2010. – № 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.economy.nauka.com.
8. Чухно А. А. Актуальні проблеми розвитку економічної теорії на сучасному етапі / А. А. Чухно // Економіка України. – 2009. – № 5. – С. 15–35.
9. Лазня В. В. Олієпродуктовий підкомплекс України: стан, проблеми, перспективи / В. В. Лазня // Економіка України. – 1998. – №1. – С. 31–39.
10. Левчук І. В. Технологічні аспекти визначення і розподілу пестицидів в оліях, макусі та шроті / І. В. Левчук, М. І. Осейко, В. А. Кіщенко, О. А. Литвиненко // Восточно-Европейский журнал передових технологий. – 2013. – № 11 (66). – Т 6. – С. 41–42.

11. Антонюк П. О. Аналіз впливу державного регулювання на ринок олійно-жирової продукції в Україні / П. О. Антонюк, В. М. Лисюк, О. П. Антонюк // Економіка харчової промисловості. – 2013. – № 2(18). – С. 34–39.
12. Армстронг Г. Маркетинг. Загальний курс: пер. з англ. / Г. Армстронг, Ф. Котлер. – 5-те вид. – Київ: Діалектика, 2007. – 608 с. .
13. Асоціація "Укроліяпром". Загальна інформація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukroilprom.org.ua>.
14. Блакита Г. В. Науково-методичні основи економічного регулювання розвитку і розміщення олійно-жирового комплексу України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук 08.10.01. / Г. В. Блакита; Н.-д. ін.-т М-ва економіки та з питань європейської інтеграції України. – Київ, 2002. – 25 с.
15. Варченко О. М. Обґрунтування необхідності поєднання ринкового та державного регулювання ринку аграрної продукції / О. М. Варченко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2010. – Вип.151. – Ч.1. – С. 57–67.
16. Гайдуцький П. І. Аграрна політика в Україні: навч. посіб. / П. І. Гайдуцький, О. Є. Подолева, А. А. Мартинчук; Ін-т держ. управління та самоврядування при Каб. Міністрів України. – Київ: [б. в.], 1993. – 72 с.
17. Калетнік Г. М. Місце і роль продовольчої безпеки у формуванні економічної безпеки України / Г. М. Калетнік, Г. О. Пчелянська // Бізнес Інформ. – 2014. – № 2. – С. 30–34.
18. Сарафонов І. С. Структурна та динамічна характеристика виробництва рослинної олії в Україні / І. С. Сарафонов // Анализ тенденций и перспектив развития экономики, управления и права: материалы II международной науч.-практ. конф., 25-27 ноября 2013г. – Донецк, 2013. – №22. – С. 465–3.
19. Сарафонов І. С. Структурно-динамічні характеристики розвитку ринку продукції переробки олійних культур в сучасних економічних умовах / І. С. Сарафонов // 36. наук. праць Умань. нац. ун-ту садівництва. – Умань, 2014. – Вип. 85. – С. 265–274.

20. Сарафонов І. С. Сутність, структура та місце олійно-жирового підкомплексу в системі АПК / І. С. Сарафонов, О. С. Колесов // Іноваційно-технологічні аспекти формування сучасного конкурентоспроможного АПК України: кол. мон. – Умань, 2014. – Ч.2 – С. 19–25.
21. Сарафонов І. С. Сучасні напрямки стратегічного розвитку олійно-жирового підкомплексу / І. С. Сарафонов // Трансформаційна динаміка розвитку агропромислового виробництва: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 25-26 квітня 2013р. – Вінниця: ВНАУ, 2013. – С. 203–206.
22. Сарафонов І. С. Динамічна характеристика ринку переробки олійних культур в Україні / І. С. Сарафонов // Зб. наук. праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. – 2012. – Вип. 4(70). – Т. 4. – С. 187–195.
23. Сарафонов І. С. Місце України на світовому ринку рослинної олії / І. С. Сарафонов // Зб. наук. праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. – 2013. – Вип. 3(80). – С. 238–247.
24. Сарафонов І. С. Оптимізація зростання підприємств – суб'єктів ринку олійно-жирової продукції / І. С. Сарафонов // Бізнес Інформ. – 2015. – №3. – С. 71–77.
25. Сарафонов І. С. Оцінка інтенсивності конкуренції на ринку продукції олійно-жирового підкомплексу України / І. С. Сарафонов // Стан, проблеми та перспективи розвитку національної економіки: зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. конф., 23-24 січня 2015 р. – Одеса, 2015. – Ч. 2 – С. 9–12.
26. Олійник Т. І. Необхідність регулювання сталості виробництва 181 продукції рослинництва в Україні / Т. І. Олійник, Е. В. Шевченко // Вісн. ХНАУ. Серія: Економіка АПК і природокористування. – Харків: ХНАУ, 2011. – № 5. – С. 20–28.
27. Герасименко А. Модифікація господарського механізму під впливом ринкової влади / А. Герасименко // Вісник КНТЕУ. – 2013. – №1. – С. 5–20.
28. Данилів Б. В. Економічний механізм і міжгалузеві економічні відносини в агроформуваннях / Б. В. Данилів // Економіка АПК. – 2007. – № 2. – С. 49–55.

29. Департамент сільського господарства США [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fas.usda.gov>
30. Дерв'янка О. Г. Розвиток підприємств олійно-жирової промисловості України / О. Г. Дерв'янка // Економіка АПК. – 1999. – № 3. – С. 25–29.
31. Дуранова Т. А. Формування ринку олійно-жирової продукції в Україні / Т. А. Дуранова // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2011. – Вип. 3 (43). 177 – С. 67–72.
32. Економіка України: потенціал, реформи, перспективи: у 5 т. Т.3: Макроекономічна політика, прогнозування і державне регулювання економіки / За ред. В. Ф. Бесєдіна, Н. Ю. Гончар – Київ, 1996. – С. 241–254.
33. Економічна енциклопедія: у 3 т. / редкол. С. Мочерний (відп. ред.) [та ін.]. – Київ: Академія, 2002. – Т. 3. – 952 с.
34. Жадан Т. А. Оцінка та прогнозування попиту на продукцію олійно-жирової галузі України / Т. А. Жадан // Бізнес Інформ. – 2014. – № 9. – С. 172–178.
35. Жироолійна промисловість України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki>
36. Завадський Й. С. Управління сільськогосподарським виробництвом в системі АПК: підручник / Й. С. Завадський. – Київ: Вища школа, 1992. – 81 с.
37. Зернові та олійні питання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eba.com.ua/uk/lobbying/successes-and-progresses/eba-success/item/>.
38. Інвестиційний клімат в Україні: яким його бачить бізнес. Жовтень 2011. [Електронний ресурс]: Консультативна програма з покращення інвестиційного клімату в регіоні Європи та Центральної Азії Проект IFC 178 "Інвестиційний клімат в Україні" – Режим доступу: <http://www.ifc.org/wps/wcm/connect/fad>.
39. Кабраль Луис М. Б. Организация отраслевых рынков: вводный курс/ Луис М. Б. Кабраль; пер. с англ. – Москва: Новое знание, 2003. – 356 с.
40. Капшук С. П. Стан та перспектива українського олієпрому / С. П. Капшук // Пропозиція. – 2011. – № 6 (192). – С. 52–55.

41. Каретникова В. С. Экономика и предпринимательство масложирового комплекса Украины: учеб. пособие для высш. и сред. учеб. заведений / В. С. Каретникова, В. Г. Кухта. – Харьков: НТУ "ХПИ", 2003. – 340 с.
42. Колесов О. С. Державний контроль використання земель сільськогосподарського призначення / О. С. Колесов, О. О. Недбалюк, М. О. Стрелюк // Наука та освіта: матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф., 27 грудня 2011- 05 січня 2012р. – Познань, 2012. – Т 10. – С. 20–22.
43. Кушніренко О. М. Організаційно-економічні засади державного регулювання харчової промисловості [Електронний ресурс] / О. М. Кушніренко // Режим доступу: <http://mino.esrae.ru/pdf/2012/1%20K/1165.doc>.
44. Фаїзов А. В. Олієжировий комплекс: проблеми і фактори розвитку / А. В. Фаїзов // Агроінком. – 2011. – № 10–12.
45. Характеристика олійно-жирового комплексу України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/20-humangeography-ukraine-world/275-harakterystyka-oliyno-zhyrovogo-kompleksu-ukrainy>.
46. Страшинська Л. В. Основні тенденції та стратегічні пріоритети розвитку світового ринку олії / Л. В. Страшинська // АгроСвіт. – 2007. – № 11. – С. 12–17.
47. Супрун О. М. Інституційні фактори та механізми регулювання аграрного виробництва й ринку / О. М. Супрун // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2011. – № 4. – С. 131–135.
48. Суть, структура, місце галузі олійництва в господарстві країни. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eworks.com.ua/work/984_Oliino_jirovii_kompleks_Ukraini.html.
49. Про внесення змін до Закону України Про ставки вивізного (експортного) мита на насіння деяких видів олійних культур [Електронний ресурс]: Закон України від 07.07.2005 р. №2773-IV / ВР. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2773-15>.

50. Про встановлення ставок вивізного (експортного) мита на соєві боби, подрібнені або не подрібнені [Електронний ресурс]: проект Закону України від 14.04.2014 р. № 4693 / Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JG3MD00A.html.
51. Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну [Електронний ресурс]: Закон України від 22.12.1998 р. №332-XIV / ВР. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/332-14/page>.
52. Про затвердження обсягів квот на олію соняшникову та насіння соняшнику, експорт яких підлягає ліцензуванню [Електронний ресурс]: постанова від 12.03.2008 р. № 189 / КМУ. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/189-2008-п>.
53. Аналіз ринку рослинних масел і світовий баланс соняшнику в 2017/18 МР [Електронний ресурс]: <https://latifundist.com/blog/read/1922-analiz-rynka-rastitelnyh-masel-i-mirovoj-balans-podsolnechnika-v-201718-mg>
54. Ринок соняшнику та соняшnikової олії України [Електронний ресурс]: <http://shareuapotential.com/ru/BE/ukrainian-podsolnechnik-maslo-2016.html>
55. Міністерство сільського господарства США [Електронний ресурс]: <http://www.usda.ru>
56. ТОП 10 стран-производителей сои в мире [Електронний ресурс] <https://latifundist.com/rating/top-10-stran-proizvoditelej-soi-v-mire>
57. Украина за 2017 г. экспортировала 2,1 млн т рапса [Електронний ресурс] <http://www.ukragroconsult.com/news/ukraina-za-2017-g-eksportirovala-2-1-mln-t-rapsa>
58. Івашків Л. Я. Основні принципи оздоровчого харчування / Л. Я. Івашків // Вісник Львівського інституту економіки і туризму. – 2009. – №4.
59. Про внесення змін до деяких законів України [Електронний ресурс]: Закон України від 21.06.2001 р. № 2555-III / В.Р. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2555-14>.

60. Про затвердження нормативів оптимального співвідношення культур у сівозмінах в різних природно-сільськогосподарських регіонах [Електронний ресурс]: постанова від 11 лютого 2010 року № 164 / КМУ. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/164-2010-п>.
61. Виробництво високоолеїнової соняшникової олії — прибутковий бізнес [Електронний ресурс] <http://www.bakertilly.ua/news/id1196>
62. Аналіз ринку. Перспективи соняшнику. «Високоолеїнова» ніша. [Електронний ресурс] <https://msb.aval.ua/ws/?id=25886>
63. Переваги високоолеїнових гібридів соняшнику [Електронний ресурс] <https://yablukom.com.ua/uk/tsikavo-znatu/345-perevagi-visokooleinovikh-gibridiv-sonyashniku>
64. Високоолійний соняшник [Електронний ресурс] <https://www.syngenta.ua/news/sonyashnik/visokooleyinoviyy-sonyashnik>
65. Population Pyramids of the World from 1950 to 2100 [Електронний ресурс] <https://www.populationpyramid.net/>
66. Бритвенко, А. С. Функціонування олійно-жирового комплексу України / А. С. Бритвенко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – № 1. – (21) 2013. – С. 20-23.
67. Манойленко, О. В. Місце і роль олійно-жирової галузі в національній економіці України / О. В. Манойленко, Т. А. Жадан // Проблеми економіки. – 2013. – № 1 – С. 49-55.
68. Олійно-жирова галузь України / Інформаційно-аналітичний бюлетень олійно-жирової галузі України та Російської Федерації. Показники роботи за 2015-2016 рр. – Харків : УкрНДІОЖ НААН. – 145 с.
69. Перетятко, І. В. Економічна ефективність виробництва соняшнику в сільськогосподарських підприємствах України / І. В. Перетятко // Вісник Полтавської державної аграрної академії – № 2 – 2013. – С. 174-179.
70. Про затвердження нормативів оптимального співвідношення культур у сівозмінах в різних природно-сільськогосподарських регіонах [Електронний

ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2010 року, № 164. Режим доступу : www.rada.gov.ua.

71. Статистична інформація Державного служби статистики України [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України. Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.